

משרד החינוך התרבות והספורט
המינהל הפדגוגי
אגף א' – מוסדות חינוך
האגף לחינוך יסודי
המחלקה לחינוך לחיים בחברה

**חוקרת שנייה בסדרה
לחברי הצוות החינוכי**

תשמרו את הכוח

למשהו טוב

בוחנים אלטרנטיבות ומגיעים להסכמות

בוחנים אלטרנטיבות ומגיעים להסכמות

החוברת שלפניכם מדגימה דרך נוספת לניהול שיח על אודות קונפליקטים ומדגישה את **האלטרנטיבות** העומדות לרשות השותפים לקונפליקט. בפעילויות היישומיות תוכלו למצוא המלצות למהלכים שונים בהלימה לשכבות הגיל השונות בבית-הספר היסודי.

סיפורי האירוע מוצגים בחוברת באמצעות **איורים** המתייחסים לפוגע/ים, לנפגע/ים ולסביבה ומזמנים עצירה, התבוננות מעמיקה ושיח משמעותי סביב קונפליקטים עמם מתמודדים הילדים בחיי היום-יום בבית-הספר, תוך בירור הציפיות החברתיות ודרכי ההתנהגות המקובלות במהלך קונפליקטים אלו ואחרים ויצירת **הסכמות** משותפות.

שיח זה מאפשר לבחון את הערכים וההתנהגויות המקובלות/הנהוגות בקרב חברי קהילת בית-הספר כחלק מתהליך חינוכי המדגיש את אחריות כל השותפים ולברר מושגים כמו קונפליקט, כוח, אלטרנטיבות, הסכמות וכללים.

להלן נקודות מוצא שונות העשויות לסייע לכם בבחירת סיפור האירוע המתואר באיור:

שם סיפור האירוע	ערכים והיבטים מרכזיים בדיון	הסיטואציה המתוארת באיור
"רוצה להיות שייך"	שייכות, דחייה, שיתוף, קבלה, התחשבות	מסרבים לשתף חברה במשחק בחבל.
"חיים בסביבה משותפת"	שימוש בציוד משותף, סביבה משותפת, מקום, התחשבות בצרכים	רבים על שטח השולחן המשותף.
"כל אחד יחיד ומיוחד"	שווים ושונים, יכולות, קשיים פיזיים, לימודיים וחברתיים, סובלנות	מלגלים על חבר המרכיב משקפיים.
"עומדים בתור"	תור, רגישות לצורכי האחר, כבוד, התחשבות, נימוסים והליכות, סבלנות, כללי בטיחות	נדחפים בתור להסעה.
"גם אנחנו יכולים לטעות"	סובלנות, קבלה, אמפטיה, טעות, תוצר משותף	מתבלבלים במהלך מופע כיתתי.
"סודות בחברה"	סוד, שם טוב, שיתוף, כללי השיחה הפרטית	מסתודדים בחברה.

יישום מוצלח,

זהבה שמש

מנהלת המחלקה לחינוך לחיים בחברה

משרד החינוך התרבות והספורט
המינהל הפדגוגי
אגף א' – מוסדות חינוך
האגף לחינוך יסודי
המחלקה לחינוך לחיים בחברה

רוצה להיות שייך

על אודות תחושת השייכות

תחושת שייכות הנה תחושה סובייקטיבית המביעה צורך בסיסי וקיומי של הפרט לחוש שייך ובעל ערך. לכל אדם מספר מעגלי שייכות כמו: משפחה, כיתה, שכונה, עיר, ארץ, ההולכים ומתרחבים עם התפתחותו האישית.

הקבוצה אליה משתייך הפרט מסייעת לו לבסס ולברר את זהותו העצמית באמצעות שאלות כמו: מי אני? לאן אני שייך? במה אני ייחודי? במה אני שונה מהאחר? יחד עם זאת, ניתן להשתייך לכיתה, לקבוצה, לחבורה ועדיין לא לחוש תחושת שייכות.

ילדים בגילאי בית-הספר היסודי משקיעים אנרגייה רבה במציאת מקומם החברתי בקרב בני גילם על מנת להרגיש שייכים ומועילים. חוסר הרצון של חבריהם לשתף אותם במהלך משחק, פעילות חברתית ו/או תכנון אירוע מסיבות שונות ("כבר התחלנו במשחק", "הוא לא יודע את הכללים", "אנחנו לא צריכים עוד משתתפים" וכו'), עלול לגרום לתחושת דחייה ואי שייכות. דחייה זו עלולה להוביל למצבי קונפליקט בהם ה"דחוי" והקבוצה עלולים להשתמש באלימות מילולית ופיזית.

שיח על אודות זהות, שייכות וקבוצה עשוי לסייע בבירור מקומם של הפרטים בקבוצה ובטיפול אקלים התורם לתחושת שייכות.

מסרים מרכזיים בפעילות "רוצה להיות שייך":

מתחשבים באחרים במילים ובמעשים.

כולנו רוצים להרגיש שייכים.

משרד החינוך התרבות והספורט
המינהל הפדגוגי
אגף א' – מוסדות חינוך
האגף לחינוך יסודי
המחלקה לחינוך לחיים בחברה

מהלך ההפעלה

רוצה להיות שייק אפשרות א' – מוצאת לכיתות הנאוכות

במליאה

התבוננו באיור, שוחחו אודותיו ובנו סיפור אירוע משותף תוך התייחסות לשלבים הבאים:

א. בונים סיפור אירוע

• מה רואים באיור?

• מי הן הדמויות המופיעות באיור?

• היכן ומתי מתרחש האירוע המתואר?

ב. בוחנים את התנהגויות השותפים באירוע

ספרו את סיפור האירוע בעקבות האיור תוך התייחסות לשאלות הבאות:

• מי לדעתכם נפגע באירוע? הסבירו.

• מי לדעתכם פגע באחרים? תארו את התנהגותו/ם.

• כיצד הדמויות הנוספות שהיו בסביבה השפיעו על האירוע?

בקבוצות

ג. התחלקו לקבוצות, כשכל קבוצה תייצג את אחד השותפים באירוע - פוגע/ים, נפגע/ים,

סביבה:

• שערו: מה חשבה/אמרה/עשתה הדמות שאותה אתם מייצגים?

• שערו: מדוע בחרה הדמות להתנהג כך? מה דעתכם על בחירה זו?

במליאה

ד. מציעים התנהגויות המסייעות לשמור את הכוח למשהו טוב

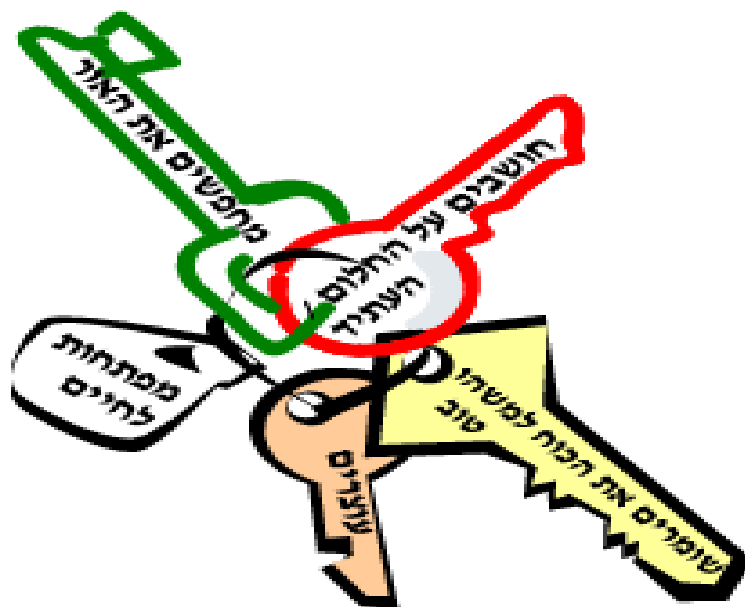
• הציגו את השערותיכם על אודות המחשבות/האמירות/המעשים של השותפים באירוע.

• זהו את המחשבות/האמירות/המעשים שעזרו לשמור את הכוח למשהו טוב באירוע המתואר באיור והסבירו מדוע.

• העלו התנהגויות המסייעות לשמור את הכוח למשהו טוב באירועים דומים בהם מישהו רוצה להצטרף לפעילות של אחרים במהלך ההפסקה, במשחק, בפעילות חברתית, בתכנון אירוע וכד' (התייחסו לתפקידים של המשתתפים בפעילות וכן לרוצים להשתתף בפעילות).

ה. מהלכה למעשה כאורח חיים – קובעים כללים ומיישמים

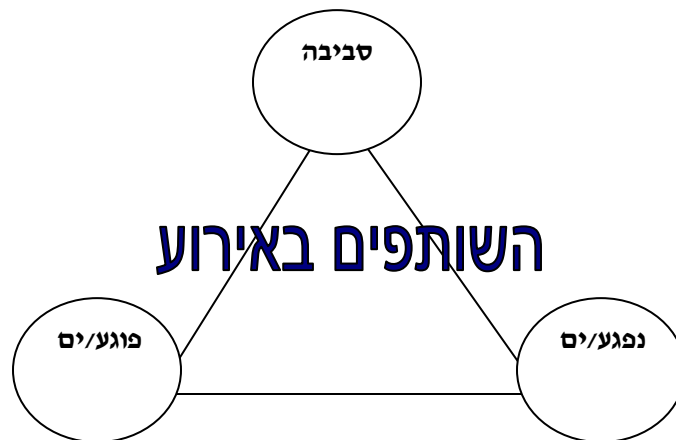
1. ציירו/כתבו כלל או שניים שיעזרו לכם לשמור את הכוח למשהו טוב כשאתם מעוניינים להצטרף לפעילות של אחרים וכשאחרים מעוניינים להצטרף לפעילות שלכם, במהלך ההפסקה, במשחק, בפעילות חברתית וכד'.
בקביעת הכללים התייחסו ל:
א. היבטים שיתרמו לשיח מכבד:
טון הדיבור, אופן הפנייה, חילופי הדברים בשיח, סוג ההצעות וההסברים שניתנו על-ידי הצדדים.
ב. התנהגויות המתחשבות בצורכי השותפים:
שפת הגוף, המעשים, גילויי קבלה, גילויי התחשבות ועוד.
2. בררו מה יסייע לכם ליישם כללים אלה בחיי הכיתה ובחיי בית-הספר.
3. הוסיפו כללים אלה ל"צרור המפתחות לחיים" הכיתתי שלכם (ראו חוברת ראשונה בסדרה).

רוצה להיות שייק
אפשרות ב' – מודל ציבורי לחיות האחרות

במליאה

- העלו קונפליקטים העשויים להתרחש כשמישהו רוצה להצטרף לקבוצה העוסקת בפעילות חברתית או לימודית כמו: משחק בהפסקה, תכנון אירוע, הכנת פרויקט משותף וכד' (התייחסו להתנהגותם של המשתתפים בפעילות וכן להתנהגותם של המבקשים להצטרף לפעילות).
- מדוע עלולים להיווצר הקונפליקטים שהעלתם?
- בחרו אחד מהקונפליקטים שהעלתם וספרו את סיפור האירוע.
- זהו את השותפים באירוע שסיפרתם עליו וכתבו זאת בתרשים הבא:

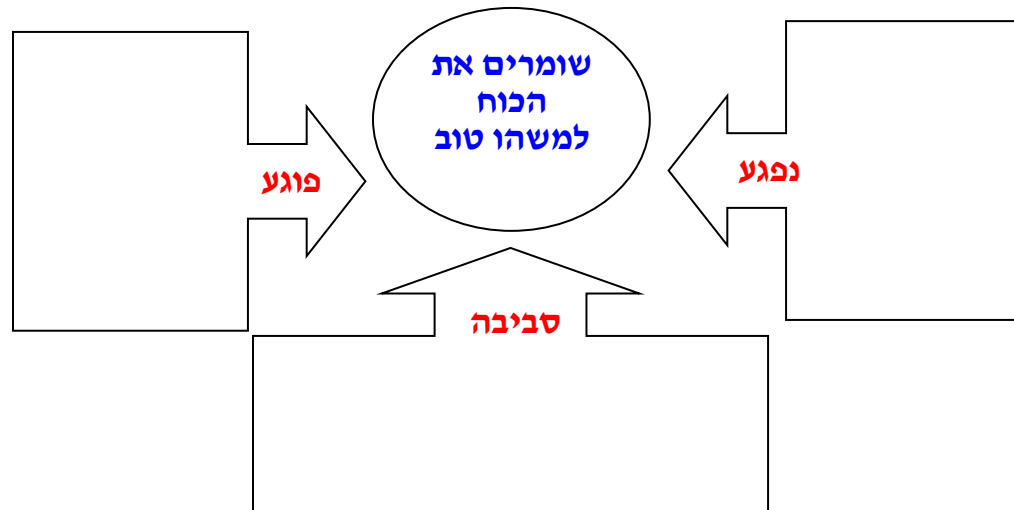

בקבוצות

- התחלקו לקבוצות, כשכל קבוצה תייצג את אחד השותפים באירוע - פוגע/ים, נפגע/ים, סביבה:
- תארו את המחשבות/האמירות/המעשים של הדמות שאתם מייצגים באירוע.
 - העלו התנהגויות שיסייעו לשמור את הכוח למהו טוב כשאתם רוצים להצטרף לפעילות של אחרים וכשאחרים מעוניינים להצטרף לפעילות שלכם במהלך ההפסקה, במשחק, בפעילות חברתית, בתכנון אירוע וכד'.

במליאה

1. דווחו על ההתנהגויות המסייעות לפוגע/ים, לנפגע/ים, ולסביבה לשמור את הכוח למשהו טוב ורשמו זאת בתרשים הבא.

2. בחרו שני היגדים מתוך הרשימה הבאה ודונו בכל אחד מהם.

כל אחד יכול להרגיש ולחשוב אחרת במהלך אותו אירוע.

- כיצד הרגשות/המחשבות שלי ושל האחר משפיעות על התפתחות האירוע?
- מדוע חשוב להתייחס גם לרגשותיהם של אחרים באירוע? כיצד ניתן לעשות זאת?

השותפים השונים נותנים פרשנויות שונות לאותו אירוע.

- מה גורם לכך שכל שותף יתייחס אחרת לאותו אירוע?
- כיצד הפרשנויות השונות של השותפים השונים משפיעות על התפתחות האירוע?

באחריותנו לבחור בהתנהגות ש"שומרת את הכוח למשהו טוב".

- האם בכל מצב קיימות מגוון התנהגויות מהן ניתן לבחור?
- למה כדאי לחשוב לפני שמחליטים באיזו התנהגות לבחור?

מתחשבים באחרים במילים ובמעשים.

- אילו מילים/מעשים עשויים להביע התחשבות באחר הרוצה להצטרף לפעילות?
- כיצד השימוש במילים/מעשים שציינתם עשוי להשפיע על תחושת השייכות של השותפים השונים?

כששותפים לפעילות קבוצתית מרגישים שייכים.

- האם חשוב שילדים ירגישו שייכים? מדוע?
- האם תמיד כששותפים מישהו הוא מרגיש שייך? מתי הוא ירגיש שייך/לא שייך?
- מה עוד ניתן לעשות על מנת לגרום למישהו להרגיש שייך?

מהלכה למשהו טוב – לוקחים אחריות ויוצרים את הכוח למשהו טוב

1. נסחו כללים שיעזרו לכם לשמור את הכוח למשהו טוב כשמישהו מעוניין להצטרף לפעילות של אחרים במהלך ההפסקה, במשחק, בפעילות חברתית וכד'.
בקביעת הכללים התייחסו ל:
א. היבטים שיתרמו לשיח מכבד:
טון הדיבור, אופן הפנייה, חילופי הדברים בשיח, סוג ההצעות וההסברים שניתנו על-ידי הצדדים.
 - ב. התנהגויות המתחשבות בצורכי השותפים:**
שפת הגוף, מעשים, גילויי קבלה, גילויי התחשבות ועוד.
2. בררו כיצד תוכלו לשמור את הכוח למשהו טוב במקרים בהם יופרו הכללים שקבעתם. פרסמו זאת בבית-הספר.

להרחבה – פעילויות מתוך סדרת החוברות פתכנית לטיפוח תקשורת בין-אישית

שם ההפעלה	מודל ההפעלה	ציר הפעילות
20. "פסק הזמן שלנו" כרזה מספר 4 (חוברת 3-4 ב')	ניהול שיח אודות נורמות התנהגות מקובלות בהפסקה	דיון בעקבות כרזה
60. "מה הבעיה?!" (חוברת 9 ב')	שיח מובנה לזיהוי ולהגדרת בעיה בהתייחס לנקודות ראות שונות.	שימוש בקומיקס כנקודת מוצא לניהול שיחת בעיה
82. "הזכות להיות שותף בפעילות חברתית" (חוברת 11)	שיח על אודות קבוצה, תפקיד, פעילות חברתית, עזרה, סובלנות, שייכות, אחריות.	מתכננים פעילות חברתית הבוחנת את אפשרויות שילובם של כל/רוב חברי הכיתה/קבוצה

חייט כסביבה משותפת

על אודות השימוש במשאבים משותפים

הפעילויות הלימודיות והחברתיות **בסביבה המשותפת בבית-הספר** מזמנות ללומד התנסויות בהן הוא נדרש להתחלק עם אחרים בסביבתו במשאבים המשותפים והפרטיים. בין המשאבים האלו נמנים משאבים פיזיים כמו: מגרש-משחקים, שולחן, מחשב, ספרי-לימוד, כלי-כתיבה ומשאבים אנושיים כמו: זמן מורה, תפקיד, ידע, כישרון, כוח ועוד.

השימוש המשותף במשאבים הפיזיים והאנושיים שהסביבה מספקת עשוי לעורר בקרב השותפים קונפליקטים מסוגים שונים. היכולת להתחלק עם האחר במשאבים המשותפים מותנית, בין היתר, בבשלות של הלומד וביכולתו לדחות סיפוקים ולהתחשב בצורכי האחר בסביבתו - יכולת, המתפתחת במהלך השנים תוך למידה והתנסות.

חשוב לזמן ללומד מגוון התנסויות שיאפשרו לו להתפתח ולפתח את היכולת להתחלק עם האחר במשאבים משותפים. שיח העוסק ברגשות, במחשבות, בהתלבטויות, בקשיים, בדרכי פעולה והמגדיר כללי התנהגות ביחס לחלוקת המשאבים המשותפים, עשוי לסייע בכך.

מסרים מרכזיים בפעילות "חיים בסביבה משותפת":

בשימוש במשאבים משותפים יש להתחשב בצורכי כל השותפים.

מילים מסייעות להבעת צרכים ורצונות.

משרד החינוך והתרבות והספורט
המינהל הפדגוגי
אגף אי – מוסדות חינוך
האגף לחינוך יסודי
המחלקה לחינוך לחיים בחברה

מהלך ההפעלה

חייט הסביבה משותפת אפשרות א' – מוסדות לכיתות הנמוכות

במליאה

התבוננו באיור, שוחחו אודותיו ובנו סיפור אירוע משותף תוך התייחסות לשלבים הבאים:

א. בונים סיפור אירוע

- מה רואים באיור?
- מי הן הדמויות המופיעות באיור?
- היכן ומתי מתרחש האירוע המתואר?

ב. בוחנים את התנהגויות השותפים באירוע

ספרו את סיפור האירוע בעקבות האיור תוך התייחסות לשאלות הבאות:

- מי לדעתכם נפגע באירוע? הסבירו.
- מי לדעתכם פגע באחרים? תארו את התנהגותו/ם.
- כיצד הדמויות הנוספות שהיו בסביבה השפיעו על האירוע?

בקבוצות

ג. התחלקו לקבוצות, כשכל קבוצה תייצג את אחד השותפים באירוע - פוגע/ים, נפגע/ים,

סביבה:

- שערו: מה חשבה/אמרה/עשתה הדמות שאותה אתם מייצגים?
- שערו: מדוע בחרה הדמות להתנהג כך? מה דעתכם על בחירה זו?

במליאה

ד. מציעים התנהגויות המסייעות לשמור את הכוח למשהו טוב

- הציגו את השערותיכם על אודות המחשבות/האמירות/המעשים של השותפים באירוע.
- זהו את המחשבות/האמירות/המעשים שעזרו לשמור את הכוח למשהו טוב באירוע המתואר באיור והסבירו מדוע.

- העלו התנהגויות המסייעות לשמור את הכוח למשהו טוב באירועים דומים בהם משתמשים בציווד משותף כמו: משחק כדור-רגל במגרש, השאלת ספרים בספרייה, עבודה במחשב הכיתתי, דפים וצבעים.

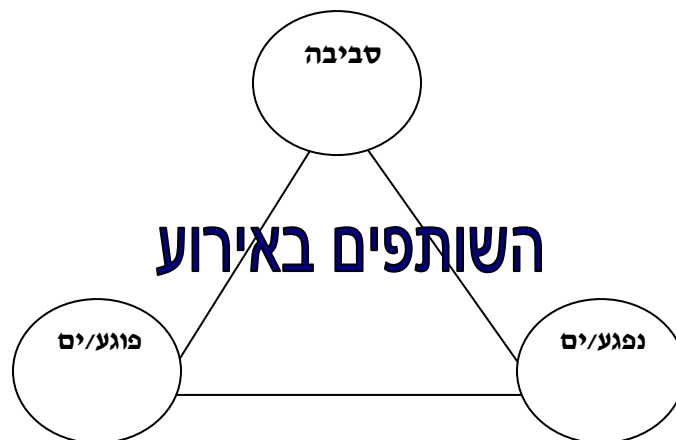
ה. מהלכה למעשה כאורח חיים – קובעים כללים ומיישמים

1. ציירו/כתבו כלל או שניים שיעזרו לכם לשמור את הכוח למשהו טוב בעת השימוש בציווד משותף.
בקביעת הכללים התייחסו ל:
א. היבטים שיתרמו לשיח מכבד:
טון הדיבור, אופן הפנייה, חילופי הדברים בשיח, סוג ההצעות וההסברים שניתנו על-ידי הצדדים.
ב. התנהגויות המתחשבות בצורכי השותפים:
שפת הגוף, מעשים, גילויי קבלה, גילויי התחשבות ועוד.
2. בררו: מה יסייע לכם ליישם כללים אלה בחיי הכיתה ובחיי בית-הספר?
3. הוסיפו כללים אלה ל"צרור המפתחות לחיים" הכיתתי שלכם (ראו חוברת ראשונה בסדרה).

חייט כסביבה משותפת
אפשרות ב' – מודל לזכירת האמונות

במליאה

- העלו קונפליקטים העשויים להתרחש כאשר ברצונכם להשתמש בצידוד המשותף לכלל התלמידים בכיתה, בחצר, בספרייה, במעבדה ועוד.
- בחרו אחד מהקונפליקטים שהעלתם וספרו את סיפור האירוע.
- זהו את השותפים באירוע שסיפרתם וכתבו זאת בתרשים הבא:

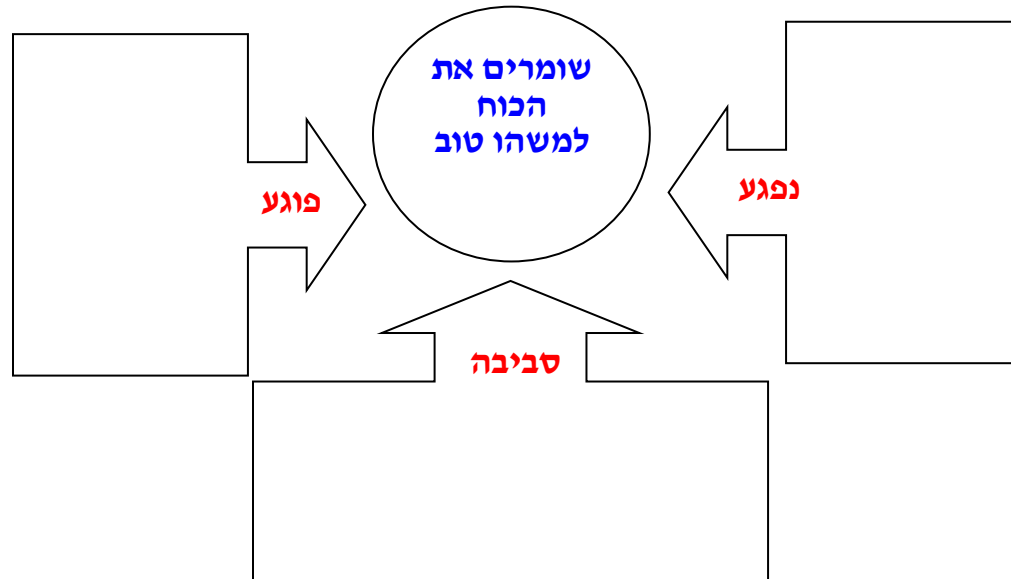

בקבוצות

- התחלקו לקבוצות, כשכל קבוצה תייצג את אחד השותפים באירוע - פוגע/ים, נפגע/ים, סביבה:
- תארו את המחשבות/האמירות/המעשים של הדמות שאתם מייצגים באירוע.
 - העלו התנהגויות שיסייעו לדמות לשמור את הכוח למשהו טוב בזמן השימוש במשאב המשותף.

במליאה

1. דווחו על ההתנהגויות המסייעות לפוגע/ים, לנפגע/ים ולסביבה לשמור את הכוח למשהו טוב ורשמו זאת בתרשים הבא.

2. בחרו שני היגדים מתוך הרשימה הבאה ודונו בהם:

בשימוש במשאבים משותפים יש להתחשב בצורכי כל השותפים

- כיצד ההתחשבות בצורכי האחרים עשויה להשפיע על מערכת היחסים בין השותפים?
- כיצד נדע מה כל אחד מאיתנו צריך?

חשוב להביע במילים את מה שאנחנו צריכים

- מה המשמעות של להביע צרכים במילים לעומת הפעלת כוח פיזי?
- באילו מילים ראוי להשתמש כדי להביע צרכים ורצונות?

כל אחד יכול להרגיש ולחשוב אחרת במהלך אותו אירוע

- כיצד הרגשות/המחשבות שלי ושל האחר משפיעות על התפתחות האירוע?
- מדוע חשוב להתייחס גם לרגשותיהם של אחרים באירוע, וכיצד ניתן לעשות זאת?

השותפים השונים נותנים פרשנויות שונות לאותו אירוע

- מה גורם לכך שכל שותף יתייחס אחרת לאותו אירוע?
- כיצד הפרשנויות השונות של השותפים השונים משפיעות על התפתחות האירוע?

באחריותנו לבחור בהתנהגות ש"שומרת את הכוח למשהו טוב"

- האם בכל מצב קיימות מגוון התנהגויות מהן ניתן לבחור?
- על מה כדאי לחשוב לפני שמחליטים באיזו התנהגות לבחור?

מהלכה לאמצה – לוקחים אחריות ושארים את הכוח למשהו טוב

1. נסחו כללים שיעזרו לכם לשמור את הכוח למשהו טוב כאשר משתמשים במשאבים משותפים בכיתה, בחצר, במחשבים, בחדר ציור ועוד.
בקביעת הכללים התייחסו ל:
א. היבטים שיתרמו לשיח מכבד:
טון הדיבור, אופן הפנייה, חילופי הדברים בשיח, סוג ההצעות וההסברים שניתנו על-ידי הצדדים.
ב. התנהגויות המתחשבות בצורכי השותפים:
שפת הגוף, מעשים, גילויי קבלה, גילויי התחשבות ועוד.
2. בררו כיצד תוכלו לשמור את הכוח למשהו טוב במקרים בהם יופרו הכללים שקבעתם. פרסמו זאת בבית-הספר.

להרחבה – פעילויות מתוך סדרת החומרות בתכנית לטיפוח תקשורת בין-אישית

שם ההפעלה	מודל ההפעלה	ציר הפעילות
20. "פסוקו של מקום" כרזה מספר 1 (חוברות 3-4)	שיח על אודות כללים ונורמות התנהגות בספרייה	התבוננות בכרזה
38. "עובדים בצוות בסביבות למידה מגוונות" (חוברת 6)	התנסות בהכנת משימות קבוצתיות לראשית השנה	עבודת צוות בסביבה מתוקשבת
80. "הזכות ליהנות מפעילויות פנאיי" (חוברת 11)	שיח על אודות פעילות פנאי, בחירה, סדר יום והתחשבות בצורכי השותפים	משלבים פעילויות פנאי בסדר היום האישי
98. "מתחשבים בצורכי הכלל גם בעת מילוי צורכי הפרט" (חוברת 14)	ניתוח קונפליקטים מעולמם של הלומדים	התחשבות באחר בחיבור לסיפורי האירוע

כל אחד יחיד ואיחוד

על אודות השונות

חברת הילדים, כמו כל חברה הטרוגנית, מאופיינת, בין היתר, בשונות וברב-גוניות, בבחינת "אין לך שני בני אדם... שווים זה לזה" (על-פי י.ל. פרץ).

שונות זו עשויה לבוא לידי ביטוי בדעות, במחשבות, בצרכים, בעמדות, ביכולות, בשאיפות ועוד. היא מתחדדת במצבי קונפליקט בהם יש התנגשות בין צרכים לבין אינטרסים ואופן ניהול הקונפליקט משפיע על מערכות היחסים ועל האקלים הכיתתי/בית-ספרי.

אורח החיים הכיתתי והבית-ספרי מזמן מפגשים יזומים ואקראיים בין שונים בדעות, ביכולות, בגיל ועוד.

ביצירה קבוצתית, בשיחת בוקר כיתתית, במפגשים רב גילאים, בהפסקות ובהזדמנויות נוספות, נדרשים השותפים השונים לפעול במשותף כחלק מתהליך הלמידה או כחלק מהעשייה החברתית וחשוב לעודדם לזהות את הרווחים הטמונים בשונות להעשרת השיח והתוצר המשותף.

ההכרה בשונות תוך ניהול שיח מקדם מבססת את היכולת לקבל את האחר, להבין את קשייו לגלות סובלנות וכבוד כלפיו, וליצירת אקלים נעים המכבד את כלל השותפים.

מסרים מרכזיים בפעילות "כל אחד יחיד ומיוחד":

"אין לך שני בני אדם... שווים זה לזה" (על-פי י.ל. פרץ).

בכוחם של מילים ומעשים לקשר בין שונים.

משרד החינוך והתרבות והספורט
המינהל הפדגוגי
אגף א' – מוסדות חינוך
האגף לחינוך יסודי
המחלקה לחינוך לחיים בחברה

מהלך ההפעלה

כף אחז יחיד ומיוחד? אפשרות א' – מומצת לכיתות הנמוכות

במליאה

התבוננו באיור, שוחחו אודותיו ובנו סיפור אירוע משותף תוך התייחסות לשלבים הבאים:

א. בונים סיפור אירוע

- מה רואים באיור?
- מי הן הדמויות המופיעות באיור?
- היכן ומתי מתרחש האירוע המתואר?

ב. בוחנים את התנהגויות השותפים באירוע

ספרו את סיפור האירוע בעקבות האיור תוך התייחסות לשאלות הבאות:

- מי לדעתכם נפגע באירוע? הסבירו.
- מי לדעתכם פגע באחרים? תארו את התנהגותו/ם.
- כיצד השפיעו הדמויות הנוספות שהיו בסביבה על האירוע?

בקבוצות

ג. התחלקו לקבוצות, כשכל קבוצה תייצג את אחד השותפים באירוע - פוגע/ים, נפגע/ים,

סביבה:

- שער, מה חשבה/אמרה/עשתה הדמות שאותה אתם מייצגים?
- שער, מדוע בחרה הדמות להתנהג כך? מה דעתכם על בחירה זו?

במליאה

ד. מציעים התנהגויות המסייעות לשמור את הכוח למשהו טוב

- הציגו את השערותיכם על אודות המחשבות/האמירות/המעשים של השותפים באירוע.
- זהו את המחשבות/האמירות/המעשים שעזרו לשמור את הכוח למשהו טוב באירוע המתואר באיור והסבירו מדוע.
- העלו התנהגויות נוספות המסייעות לשמור את הכוח למשהו טוב כשמישהו נראה שונה (גבוה/נמוך, שמן/רזה, מרכיב משקפיים/מכשיר לשיפור השמיעה/מכשיר ליישור שיניים 0

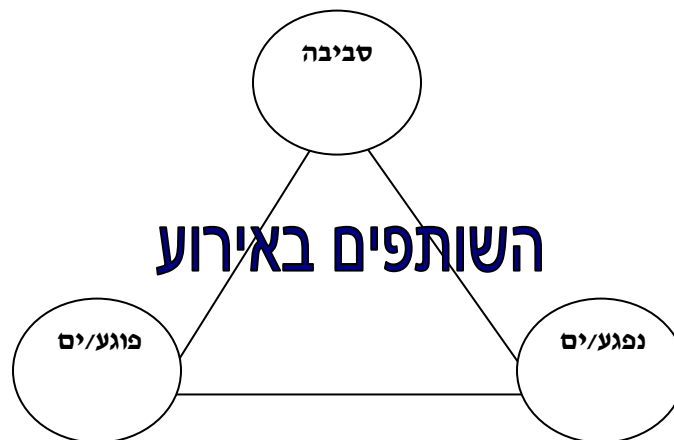
ה. מהלכה למעשה כאורח חיים – קובעים כללים ומיישמים

1. ציירו/כתבו כלל או שניים שיעזרו לכם לשמור את הכוח למשהו טוב בהתנהגותכם כלפי חבר המגלה קושי פיזי/לימודי/חברתי.
בקביעת הכללים התייחסו ל:
א. היבטים שיתרמו לשיח מכבד:
טון הדיבור, אופן הפנייה, חילופי הדברים בשיח, סוג ההצעות וההסברים שניתנו על-ידי הצדדים.
ב. התנהגויות המתחשבות בצורכי השותפים:
שפת הגוף, מעשים, גילויי סבלנות וסובלנות.
2. בררו מה יסייע לכם ליישם כללים אלה בחיי הכיתה ובחיי בית-הספר.
3. הוסיפו כללים אלה ל"צרור המפתחות לחיים" הכיתתי שלכם (ראו חוברת ראשונה בסדרה).

כף אחז יחיד ואיחוד
אפשרות ב' – מואצת לכיתות האבות

במליאה

- העלו קונפליקטים העשויים להתעורר בעקבות השונות בין ילדי הכיתה/בית-הספר (ניתן להתייחס לשונות בדעות, בצרכים, ביכולות ועוד).
- בחרו אחד מהקונפליקטים שהעלתם וספרו את סיפור האירוע.
- זהו את השותפים באירוע שסיפרתם וכתבו זאת בתרשים הבא:

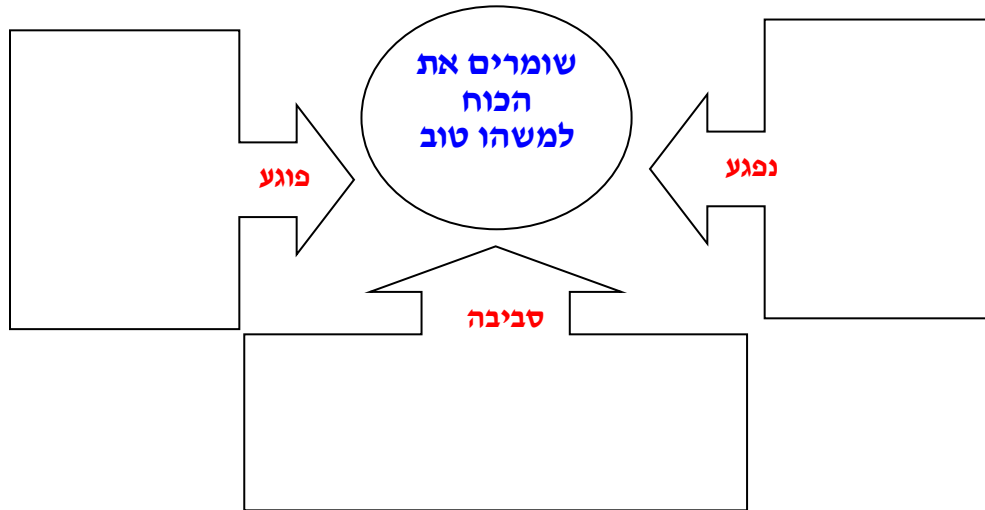

בקבוצות

- התחלקו לקבוצות, כשכל קבוצה תייצג את אחד השותפים באירוע - פוגע/ים, נפגע/ים, סביבה:
- תארו את המחשבות/האמירות/המעשים של הדמות שאתם מייצגים באירוע.
 - העלו התנהגויות שיסייעו לדמות לשמור את הכוח למהו טוב בקונפליקטים סביב דעות/יכולות/צרכים שונים.

במליאה

1. דווחו על ההתנהגויות המסייעות לפוגע/ים, לנפגע/ים ולסביבה לשמור את הכוח למשהו טוב ורשמו זאת בתרשים הבא.

2. בחרו שני היגדים מתוך הרשימה הבאה ודונו בהם :

"אין לך שני בני אדם... שווים זה לזה" (על-פי י.ל. פרץ)

- כיצד בא לידי ביטוי היגד זה בכיתתכם? התייחסו לשונות במראה, ביכולות, בצרכים וכו'.
- מהם הקשיים והרווחים העולים בעקבות השונות בין ילדי הכיתה?

בכוחם של מילים ומעשים לקשר בין שונים

- אילו מילים ומעשים עשויים ליצור קשר בין שונים?
- כיצד קשר בין שונים עשוי להשפיע על האקלים הכיתתי? הביאו דוגמאות מכיתתכם.

כל אחד יכול להרגיש ולחשוב אחרת במהלך אותו אירוע

- כיצד הרגשות/המחשבות שלי ושל האחר משפיעים על התפתחות האירוע?
- מדוע חשוב להתייחס גם לרגשותיהם של אחרים וכיצד ניתן לעשות זאת?

השותפים השונים נותנים פרשנויות שונות לאותו אירוע

- מה גורם לכך שכל שותף יתייחס אחרת לאותו אירוע?
- כיצד משפיעות הפרשנויות השונות של השותפים השונים על התפתחות האירוע?

באחריותנו לבחור בהתנהגות ש"שומרת את הכוח למשהו טוב"

- האם בכל מצב קיימות מגוון התנהגויות מהן ניתן לבחור?
- על מה כדאי לחשוב לפני שמחליטים באיזו התנהגות לבחור?

היגדים נוספים:

- כל אחד ואחד הוא מיוחד במה שהוא חושב ואיך שהוא חושב.
- עיקר שלמות השלום להשתדל שיהיה שלום בין שני הפכים. (רבי נחמן מברסלב)

מהלכה למשהו – לוקחים אחריות ושומרים את הכוח למשהו טוב

1. נסחו כללים שיעזרו לכם לשמור את הכוח למשהו טוב גם במצבי קונפליקט סביב

דעות/יכולות/צרכים שונים.

בקביעת הכללים התייחסו ל:

א. היבטים שיתרמו לשיח מכבד:

טון הדיבור, אופן הפנייה, חילופי הדברים בשיח, סוג ההצעות וההסברים שניתנו על-ידי הצדדים.

ב. התנהגויות המתחשבות בצורכי השותפים:

שפת הגוף, מעשים, גילויי קבלה, גילויי התחשבות ועוד.

2. בררו כיצד תוכלו לשמור את הכוח למשהו טוב במקרים בהם יופרו הכללים שקבעתם.

פרסמו זאת בבית-הספר.

להרחבה – פעילויות מתוך סדרת החוברות בתכנית לטיפוח תקשורת בין-אישית

שם ההפעלה	מודל ההפעלה	ציר הפעילות
33. "לפתוח את השונות" (חוברת 6)	בחינת השונות בין חברי הקבוצה תוך הכרה בייחודו של הפרט	שיתוף תוך שימוש במטפורה
41. "כששונים נפגשים" (חוברת 7)	בחינת הרווח שנוצר כאשר השונים תורמים האחד למשנהו	בחינת המפגש בין שונים בחיבור לשיר
88. "הזכות להביע דעה" (חוברת 11)	שיח על אודות חופש הבעת הדעה וגבולותיו, מגוון דרכי הבעה וסובלנות כלפי דעות שונות	קובעים כללים לשיח מקדם סביב דעות מנוגדות

צומדים בתור

על אודות העמידה בתור

בחיי היום-יום בכלל, ובמצבים שונים במעגל החיים הבית-ספרי בפרט, נדרשים הלומדים לעמוד בתור על מנת לממש צרכים שונים כמו: לשנות מהברזייה, לעלות/לרדת מההסעה, להיכנס להצגה, להשתמש במשאב משותף ועוד.

הצפיפות, הלחץ וההתנהגויות בעת העמידה בתור בזמן העלייה להסעה לביה"ס ובחזרה ממנו, בעת נסיעה לטיול או הצגה ועוד עשויות להשפיע על תחושת הביטחון של הלומדים.

חשוב לקבוע, בשיתוף הלומדים, כללים להתנהגות ראויה במצבים אלה על מנת להבטיח את שלומם וביטחונם המירבי. שיח בנושא חשוב זה יסייע בזיהוי מגוון אלטרנטיבות לניהול הקונפליקטים, העולים בזמן העמידה בתור, תוך עידוד גילויים של מתן כבוד, התחשבות בזולת ורגישות מיוחדת כלפי ילדים בעלי צרכים מיוחדים.

תחושת הביטחון של הפרט והקבוצה כאחד מתאפשרת רק כאשר כלל השותפים מגלים אחריות כלפי טיפוחה ומחויבות לשמירה עליה.

מסרים מרכזיים בפעילות "עומדים בתור":

כללי העמידה בתור מסייעים לשמור על בטיחותנו.

"מה ששנא עליך אל תעשה לחברך" (מדברי הלל הזקן, שבת ל"א).

משרד החינוך התרבות והספורט
המינהל הפדגוגי
אגף א' – מוסדות חינוך
האגף לחינוך יסודי
המחלקה לחינוך לחיים בחברה

מהלך ההפעלה

צומצום פתור אפשרות א' – אומצת לכיתות הנאוכות

במליאה

התבוננו באיור, שוחחו אודותיו ובנו סיפור אירוע משותף תוך התייחסות לשלבים הבאים:

א. בונים סיפור אירוע

- מה רואים באיור?
- מי הן הדמויות המופיעות באיור?
- היכן ומתי מתרחש האירוע המתואר?

ב. בוחנים את התנהגויות השותפים באירוע

ספרו את סיפור האירוע בעקבות האיור תוך התייחסות לשאלות הבאות:

- מי לדעתכם נפגע באירוע? הסבירו.
- מי לדעתכם פגע באחרים? תארו את התנהגותו/ם.
- כיצד השפיעו הדמויות הנוספות שהיו בסביבה על האירוע?

בקבוצות

ג. התחלקו לקבוצות, כשכל קבוצה תייצג את אחד השותפים באירוע - פוגע/ים, נפגע/ים,

סביבה:

- שערו, מה חשבה/אמרה/עשתה הדמות שאותה אתם מייצגים?
- שערו, מדוע בחרה הדמות להתנהג כך? מה דעתכם על בחירה זו?

במליאה

ד. מציעים התנהגויות המסייעות לשמור את הכוח למשהו טוב

- הציגו את השערותיכם על אודות המחשבות/האמירות/המעשים של השותפים באירוע.
- זהו את המחשבות/האמירות/המעשים, שעזרו לשמור את הכוח למשהו טוב באירוע המתואר באיור והסבירו מדוע.
- העלו התנהגויות נוספות מחיי בית-הספר המסייעות לשמור את הכוח למשהו טוב באירועים דומים בהם עומדים בתור כמו: בברזייה, בפנייה למורה בזמן השיעור, במגרש המשחקים, בהפסקה פעילה ועוד.

ה. מהלכה למעשה כאורח חיים – קובעים כללים ומיישמים

1. ציירו/כתבו כלל או שניים, שיעזרו לכם לשמור את הכוח למשהו טוב בעמידה בתור.

בקביעת הכללים התייחסו ל:

א. היבטים שיתרמו לשיח מכבד:

טון הדיבור, אופן הפנייה, חילופי הדברים בשיח, סוג ההצעות וההסברים שניתנו על-ידי הצדדים.

ב. התנהגויות המתחשבות בצורכי השותפים:

שפת הגוף, מעשים, גילויי קבלה, גילויי התחשבות ועוד.

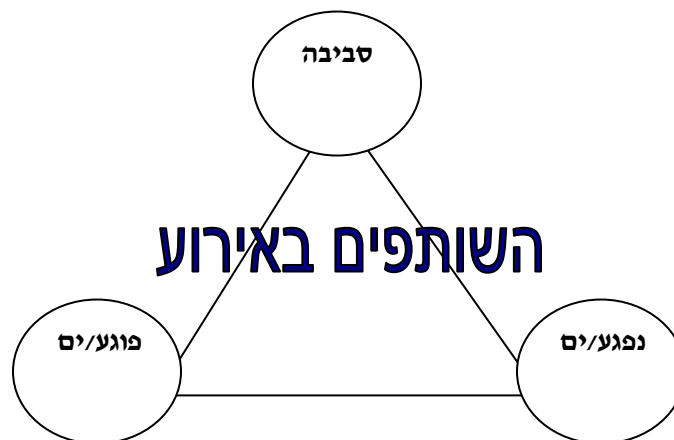
2. בררו מה יסייע לכם ליישם כללים אלה בחיי הכיתה ובית-הספר?

3. הוסיפו כללים אלה ל"צורך המפתחות לחיים" הכיתתי שלכם (ראו חוברת ראשונה בסדרה).

צומדיט בתור
אפשרות פ' – מואצת לכיתות האבות

במליאה

- העלו קונפליקטים העשויים להתרחש בזמן העמידה בתור במצבים ובמקומות שונים בבית-הספר כמו: התור להסעה, התור לברזייה, התור למתקן במגרש המשחקים, התור לפעילות מסוימת בזמן ההפסקה הפעילה ועוד.
- בחרו אחד מהקונפליקטים שהעלתם וספרו את סיפור האירוע.
- זהו את השותפים באירוע שסיפרתם וכתבו זאת בתרשים הבא:

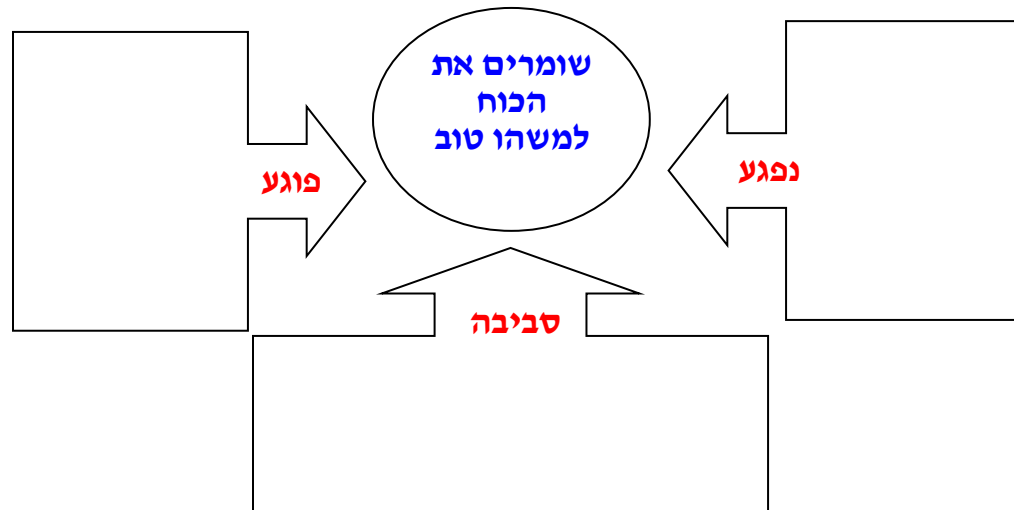

בקבוצות

- התחלקו לקבוצות, כשכל קבוצה תייצג את אחד השותפים באירוע - פוגע/ים, נפגע/ים, סביבה:
- תארו את המחשבות/האמירות/המעשים של הדמות, שאתם מייצגים באירוע.
 - העלו התנהגויות שסייעו לדמות לשמור את הכוח למהו טוב בעת העמידה בתור.

במליאה

1. דווחו על ההתנהגויות המסייעות לפוגעים, לנפגעים ולסביבה לשמור את הכוח למשהו טוב ורשמו זאת בתרשים הבא.

2. בחרו שני היגדים מתוך הרשימה הבאה ודונו בהם:

כללי העמידה בתור מסייעים לשמור על בטיחותנו

- כיצד מסייעים הכללים לשמירה על הביטחון?
- כיצד ניתן לוודא שכל השותפים ינהגו על-פי הכללים שנקבעו?

"מה שנזא עליך אל תעשה לחברך" (מדברי הלל הזקן, שבת ל"א)

- מהו הקשר בין הפתגם לבין ההתנהגות הראויה בעת העמידה בתור?
- כיצד ההקפדה על ההתנהגויות הראויות עשויה לענות על צרכי העומדים בתור?

הכללים צריכים להביא בחשבון את הצרכים של כל השותפים לסביבה

- כיצד ניתן לדעת מהם צרכי השותפים לסביבה?
- מדוע חשוב שהכללים יתייחסו לצרכי כל השותפים?

השותפים השונים נותנים פרשנויות שונות לאותו אירוע

- מה גורם לכך שכל שותף יתייחס אחרת לאותו אירוע?
- כיצד הפרשנויות השונות של השותפים משפיעות על התפתחות האירוע?

באחריותנו לבחור בהתנהגות ש"שומרת את הכוח למשהו טוב"

- האם בכל מצב קיימות מגוון התנהגויות מהן ניתן לבחור?
- על מה כדאי לחשוב, לפני שמחליטים באיזו התנהגות לבחור?

מהלכה ראשונה – מטרות אפטרנטיביות ויוזמים הסכמת התנהגות

1. נסחו כללים שיעזרו לכם לשמור את הכוח למשהו טוב בזמן העמידה בתור.
 בקביעת הכללים התייחסו ל:

א. היבטים שיתרמו לשיח מכבד:

טון הדיבור, אופן הפנייה, חילופי הדברים בשיח, סוג ההצעות וההסברים, שניתנו על-ידי הצדדים.

ב. התנהגויות המתחשבות בצורכי השותפים:

שפת הגוף, מעשים, גילויי קבלה, גילויי התחשבות ועוד.
 2. בררו כיצד תוכלו לשמור את הכוח למשהו טוב במקרים בהם יופרו הכללים שקבעתם.
 פרסמו זאת בבית-הספר.

להרחבה – פעילויות מתוך סדרת החומרות בתכנית לטיפוח תקשורת בין-אישית

שם ההפעלה	מודל ההפעלה	ציר הפעילות
6. "נימוסים והליכות בעיניים יזמיות" (חוברת 1)	איתור הזדמנות בעקבות מפגש עם טקסט וסיור בסביבה	למידה חוץ כיתתית
14. "תמרורים לחיים" (חוברת 3-4)	הקבלה והסקה משפה תקשורתית סמלית מוכרת בסיטואציות מסוימות לאינטראקציות אחרות	קריאת "תמרורים אישיים"
20. "להגיע בשלום" כרזה מספר 2 (חוברת 3-4)	בחירת התנהגויות השותפים בכביש	התבוננות בכרזה
30. "ללכת על בטוח" (חוברת 5)	למידה קבוצתית וייצוג מסרים מילוליים ובלתי מילוליים בין השותפים בדרך באמצעות הכנת מצגת	מסרים בסביבה
81. "הזכות שלא להיפגע" (חוברת 11)	שיח על אודות צרכים, פגיעה פיזית/מילולית, דרכי התמודדות, רווח ומחיר, הקשר בין פוגע, נפגע וסביבה.	קובעים כללים כיתתיים להימנעות מפגיעות מילוליות ופיזיות בחיבור לאיור

סודות בחברה

על אודות הסודות בחברה

באינטראקציות חברתיות מתעורר לעיתים מצב בו שניים או יותר מבקשים לשוחח בפרטיות על נושאים אישיים או אחרים. מצב זה, בו קבוצה מוציאה עצמה מין הכלל, מעורר חשדות אצל אחרים בסביבה שאינם שותפים לשיחה שמא תוכן השיחה פוגע בהם ובשם הטוב באופן כל שהוא וכבר נאמר "טוב שם משמן טוב" (קהלת, ז', א').

בקרב ילדים קיימת רגישות רבה לשם ולמעמד החברתי ורבים מבקשים להיות שותפים פעילים בשיח הן על מנת לחוש שייכות ולתרום מדעותיהם והן על מנת להגן על שם ועל צורכיהם. כאשר מונעים מפרטים או מקבוצה ידע על אודות תוכני השיחה הפרטית המתנהלת בסביבתם, עלולים להתעורר קונפליקטים סביב הרצון להיות שייך, תחושות דחייה, מאבקים בין חבורות ועוד.

על מנת לנהל קונפליקטים אלה באופן מכבד חשוב לברר באילו מקומות וזמנים ראוי לקיים שיחות פרטיות, ומהי אחריותם של המשוחחים בבחירת תוכני השיח על מנת למנוע רכילות ופגיעה ב"שם הטוב" של האחרים.

הסכמות משותפות על אודות "סודות בחברה" עשויות לתרום לתחושת השייכות ולאקלים המכבד את כלל השותפים.

מסרים מרכזיים בפעילות "סודות בחברה":

"טוב שם משמן טוב" (קהלת, ז', א').

רוצה להיות שותף בסוד העניינים.

משרד החינוך התרבות והספורט
המינהל הפדגוגי
אגף א' – מוסדות חינוך
האגף לחינוך יסודי
המחלקה לחינוך לחיים בחברה

מהלך ההפעלה

סודות חברה אפשרות א' – מוצאת לכיתות הנמוכות

במליאה

התבוננו באיור, שוחחו אודותיו ובנו סיפור אירוע משותף תוך התייחסות לשלבים הבאים:

א. בונים סיפור אירוע

- מה רואים באיור?
- מי הן הדמויות המופיעות באיור?
- היכן ומתי מתרחש האירוע המתואר?

ב. בוחנים את התנהגויות השותפים באירוע

ספרו את סיפור האירוע בעקבות האיור תוך התייחסות לשאלות הבאות:

- מי לדעתכם נפגע באירוע? הסבירו.
- מי לדעתכם פגע באחרים? תארו את התנהגותו/ם.
- כיצד השפיעו הדמויות הנוספות שהיו בסביבה על האירוע?

בקבוצות

ג. התחלקו לקבוצות, כשכל קבוצה תייצג את אחד השותפים באירוע - פוגע/ים, נפגע/ים, סביבה:

- שערו, מה חשבה/אמרה/עשתה הדמות שאותה אתם מייצגים?
- שערו, מדוע בחרה הדמות להתנהג כך? מה דעתכם על בחירה זו?

במליאה

ד. מציעים התנהגויות המסייעות לשמור את הכוח למשהו טוב

- הציגו את השערותיכם על אודות המחשבות/האמירות/המעשים של השותפים באירוע.
- זהו את המחשבות/האמירות/המעשים שעזרו לשמור את הכוח למשהו טוב באירוע המתואר באיור והסבירו מדוע.

- העלו התנהגויות המסייעות לשמור את הכוח למשהו טוב באירועים דומים בהם מישוהו נפגע בעקבות שיחה פרטית שהתקיימה בנוכחותו. מה עושה זה שנפגע? מה עושים האחרים?

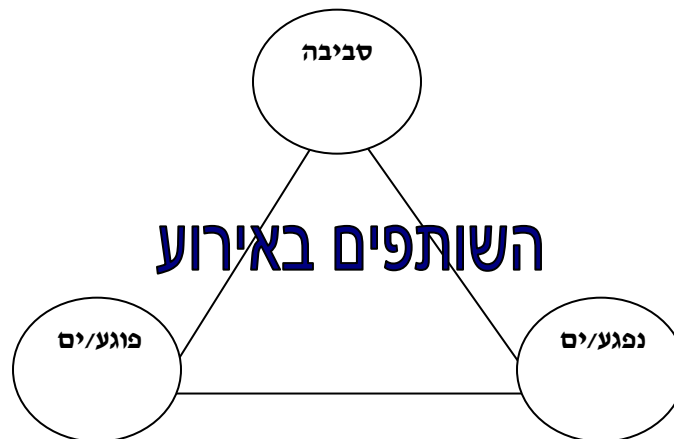
ה. מהלכה למעשה כאורח חיים – קובעים כללים ומיישמים

1. ציירו/כתבו כלל או שניים הקובעים את גבולות השיחה הפרטית בחברה.
 - א. המקום בו ראוי לקיים את השיחה.
 - ב. האופן בו יש להתייחס לאחרים הנמצאים בסביבה.
 - ג. הנושאים שמתאימים לשיחה פרטית.
 - ד. המקרים בהם חייבים לשתף מבוגר אודות פרטים ששמענו בשיחה פרטית.
2. בררו מה יסייע לכם ליישם כללים אלה בחיי הכיתה ובית-הספר?
3. הוסיפו כללים אלה ל"צרור המפתחות לחיים" הכיתתי שלכם (ראו חוברת ראשונה בסדרה).

סודות בחברה
אפשרות ב' – אומצת לכיתות האבות

במליאה

- העלו קונפליקטים העשויים להתרחש כששניים או יותר מנהלים שיחה פרטית בסביבת אחרים.
- בחרו אחד מהקונפליקטים שהעלתם וספרו את סיפור האירוע.
- זהו את השותפים באירוע שסיפרתם וכתבו זאת בתרשים הבא:

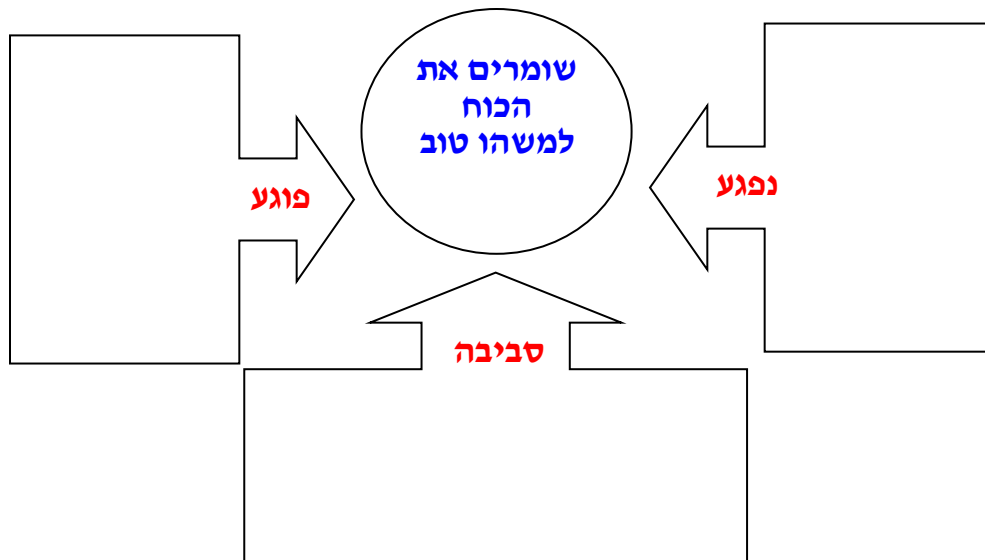

בקבוצות

- התחלקו לקבוצות, כשכל קבוצה תייצג את אחד השותפים באירוע - פוגע/ים, נפגע/ים, סביבה:
- תארו את המחשבות/האמירות/המעשים של הדמות שאתם מייצגים באירוע.
 - העלו התנהגויות שיסייעו לדמות לשמור את הכוח למשהו טוב כשמתעורר קונפליקט בעקבות שיחה פרטית בחברה.

במליאה

1. דווחו על ההתנהגויות המסייעות לפוגעים, לנפגעים ולסביבה לשמור את הכוח למשהו טוב ורשמו זאת בתרשים הבא.

2. בחרו שני היגדים מתוך הרשימה הבאה ודונו בהם:

"טוב שם משמן טוב" (קהלת, ז', א')

- כיצד עלול להיפגע שמו הטוב של האדם בעת שיחה פרטית בחברה?
- כיצד ניתן להימנע מפגיעה זו? מדוע חשוב לעשות זאת?

רוצה להיות שותף בסוד העניינים

- כיצד חש אדם שבסביבתו מתקיימת שיחה שהוא אינו שותף לה? מדוע?
- כיצד יכולים השותפים לשיחה הפרטית לכבד את נוכחותם של אחרים בסביבתם?

כל אחד יכול להרגיש ולחשוב אחרת במהלך אותו אירוע

- כיצד הרגשות/המחשבות שלי ושל האחר משפיעות על התפתחות האירוע?
- מדוע חשוב להתייחס גם לרגשותיהם של אחרים באירוע וכיצד ניתן לעשות זאת?

השותפים השונים נותנים פרשנויות שונות לאותו אירוע

- מה גורם לכך שכל שותף יתייחס אחרת לאותו אירוע?
- כיצד הפרשנויות השונות של השותפים השונים משפיעות על התפתחות האירוע?

באחריותנו לבחור בהתנהגות ש"שומרת את הכוח למשהו טוב"

- האם בכל מצב קיימות מגוון התנהגויות מהן ניתן לבחור?
- על מה כדאי לחשוב לפני שמחליטים באיזו התנהגות לבחור?

מהלכה למשהו – לוקחים אחריות ושומרים את הכוח למשהו טוב

1. נסחו כללים שיעזרו לכם לשמור את הכוח למשהו טוב כשמתקיימת שיחה פרטית בחברה.

בקביעת הכללים התייחסו להיבטים הבאים:

א. המקום בו ראוי לקיים את השיחה.

ב. האופן שבו יש להתייחס לאחרים הנמצאים בסביבה.

ג. הנושאים שמתאימים לשיחה פרטית.

ד. המקרים בהם חייבים לשתף מבוגר אודות פרטים ששמענו בשיחה פרטית.

2. בררו כיצד תוכלו לשמור את הכוח למשהו טוב במקרים בהם יופרו הכללים שקבעתם. פרסמו זאת בבית-הספר.

להרחבה – פעילויות מתוך סדרת החוברות בתכנית לטיפוח תקשורת בין-אישית

שם ההפעלה	מודל ההפעלה	ציר הפעילות
"הפתק" (ראה באתר לטיפוח תקשורת בין-אישית באגף לחינוך יסודי)	הזכות לפרטיות, חשיבותה של צנעת הפרט וחשיפת הפערים בין ידיעת זכויות האדם והבנתן לבין יישומן בפועל	מתבוננים בסרט "הפתק" ומנהלים שיח על אודות סוגיות מרכזיות
"סודו של ניר" (ראה באתר לטיפוח תקשורת בין-אישית באגף לחינוך יסודי)	הזכות לקבל הגנה מלאה מפני התעללות גופנית ונפשית, הזכות לפרטיות ולשמירה על סודיות ועיסוק בדילמות שבין ידיעת הזכויות והבנתן לבין יישומן בפועל.	מתבוננים בסרט "סודו של ניר" ומנהלים שיח על אודות סוגיות מרכזיות
86. "הזכות לפרטיות" (חוברת 11)	שיח על אודות פרטיות, שיתוף בעניינים אישיים/פרטיים, כיבוד המרחב האישי, גבולות הפרטיות, צנעת הפרט, שמירת הלשון, יומן אישי	קובעים כללים מוסכמים לכיבוד הפרטיות של כל החברים

אם אנחנו יכולים לטעות

על אודות היחס לטועה ולטעות

בחיי הכיתה ובחיי בית-הספר נדרשים הלומדים פעמים רבות לפעול כקבוצה להשגת תוצרים משותפים כמו: מופע כיתתי, פרויקט לימודי, מסיבה, ניצחון בתחרויות ספורט ועוד. הפעילות המשותפת מחדדת את תרומתו הייחודית של כל פרט הן בתהליך הפעילות והן בתוצר הסופי. תוצר משותף המביא לידי ביטוי את כישוריהם של כלל הפרטים בקבוצה עשוי להעיד על הרווח הטמון בעבודת צוות.

לעיתים עלול התוצר המשותף להיפגע כתוצאה מטעות שביצע אחד מחברי הקבוצה ללא כוונת זדון. במצבים אלה נבחנת יכולת הקבוצה לגלות סובלנות כלפי הטועה וכלפי הטעות תוך הבנה כי כל אחד עשוי לשגות למרות השתדלותו לעשות את המיטב.

קונפליקטים עשויים להתעורר כאשר הקבוצה מפנה אצבע מאשימה כלפי הטועה ורואה בו אחראי ישיר לפגיעה בתוצר, ולכן מעליבה אותו, מזלזלת בכישוריו ומגלה ספקנות לגבי יכולתו לתרום לתוצר המשותף בעתיד. תגובתו של הטועה ויחסו לקבוצה משפיעים אף הם על התפתחות הקונפליקט ותוצאותיו.

חשוב לברר מגוון אלטרנטיבות להתנהגות במקרה של טעות, ולבחון תגובות המביעות סובלנות, כבוד לטועה, קבלה ואמפטיה. קבוצה הרואה בטעות הזדמנות ללמידה ולצמיחה תתרום לתחושת קבלה בקרב חבריה ואף תלמד לשפר את תוצריה בעתיד.

מסרים מרכזיים בפעילות "גם אנחנו יכולים לטעות":

זכותנו לטעות ובאחריותנו ללמוד מהטעויות.

גם כשמישהו טועה חשוב לשמור על כבודו.

משרד החינוך התרבות והספורט
המינהל הפדגוגי
אגף א' – מוסדות חינוך
האגף לחינוך יסודי
המחלקה לחינוך לחיים בחברה

מהלך ההפעלה

אם אנחנו יכולים לטעות
אפשרות א' – מוצאת לכיתות הנמוכות

במליאה

התבוננו באיור, שוחחו אודותיו ובנו סיפור אירוע משותף תוך התייחסות לשלבים הבאים:

א. בונים סיפור אירוע

- מה רואים באיור?
- מי הן הדמויות המופיעות באיור?
- היכן ומתי מתרחש האירוע המתואר?

ב. בוחנים את התנהגויות השותפים באירוע

ספרו את סיפור האירוע בעקבות האיור תוך התייחסות לשאלות הבאות:

- מי לדעתכם נפגע באירוע? הסבירו.
- מי לדעתכם פגע באחרים? תארו את התנהגותו/ם.
- כיצד השפיעו הדמויות הנוספות שהיו בסביבה על האירוע?

בקבוצות

ג. התחלקו לקבוצות, כשכל קבוצה תייצג את אחד השותפים באירוע - פוגע/ים, נפגע/ים,

סביבה:

- שערו, מה חשבה/אמרה/עשתה הדמות שאותה אתם מייצגים?
- שערו, מדוע בחרה הדמות להתנהג כך? מה דעתכם על בחירה זו?

במליאה

ד. מציעים התנהגויות המסייעות לשמור את הכוח למשהו טוב

- הציגו את השערותיכם על אודות המחשבות/האמירות/המעשים של השותפים באירוע.
- זהו את המחשבות/האמירות/המעשים שעזרו לשמור את הכוח למשהו טוב באירוע המתואר באיור והסבירו מדוע.
- העלו התנהגויות המסייעות לשמור את הכוח למשהו טוב באירועים דומים בהם מישהו טועה

כמו למשל: מופע משותף/תחרות ספורט/ציור משותף/משימה משותפת אחרת ועוד.
משרד החינוך התרבות והספורט, האגף לחינוך יסודי, המחלקה לחינוך לחיים בחברה, דבורה הנביאה 2, ירושלים
"תשמרו את הכוח למשהו טוב" להורדת חומרים יישומיים בנושא: www.education.gov.il/mashehutov
להרחבה: "טיפוח תקשורת בין-אישית בכיתות א'-ו": www.education.gov.il/yesodi/hevra_tochnit1.htm

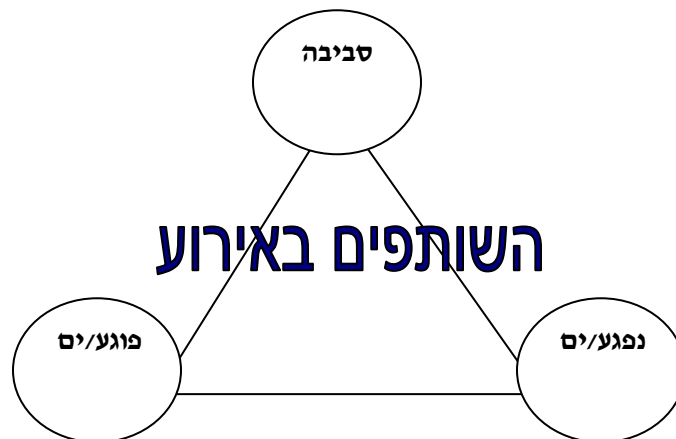
ה. מהלכה למעשה כאורח חיים – קובעים כללים ומיישמים

1. קבעו כלל או שניים שיעזרו לכם לשמור את הכוח למשהו טוב כשמישהו פגע בתוצר המשותף.
בקביעת הכללים התייחסו ל:
א. היבטים שיתרמו לשיח מכבד:
טון הדיבור, אופן הפנייה, חילופי הדברים בשיח, סוג ההצעות וההסברים שניתנו על-ידי הצדדים.
ב. התנהגויות המתחשבות בצורכי השותפים:
שפת הגוף, מעשים, גילויי סבלנות וסובלנות.
2. בררו מה יסייע לכם ליישם כללים אלה בחיי הכיתה ובית-הספר?
3. הוסיפו כללים אלה ל"צירור המפתחות לחיים" הכיתתי שלכם (ראו חוברת ראשונה בסדרה).

את אנחנו יכולים לטעות
אפשרות ב' – מודל לזכות הכוחות

במליאה

- העלו קונפליקטים העשויים להתרחש במהלך תכנון ו/או ביצוע תוצר משותף במופע, בתחרות ספורט, ביצירה אומנותית, במשימה לימודית ועוד.
- בחרו אחד מהקונפליקטים שהעלתם וספרו את סיפור האירוע.
- זהו את השותפים באירוע שסיפרתם וכתבו זאת בתרשים הבא:

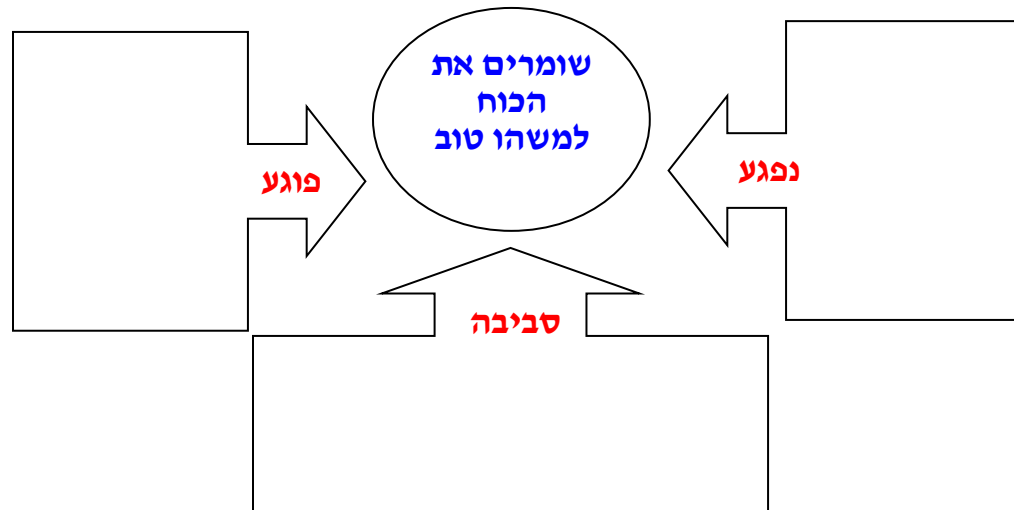

בקבוצות

- התחלקו לקבוצות, כשכל קבוצה תייצג את אחד השותפים באירוע - פוגע/ים, נפגע/ים, סביבה:
- תארו את המחשבות/האמירות/המעשים של הדמות שאתם מייצגים באירוע.
 - העלו התנהגויות שיסייעו לדמות/דמויות לשמור את הכוח למשהו טוב כשמישהו טועה במהלך תכנון/ביצוע תוצר משותף.

במליאה

1. דווחו על ההתנהגויות המסייעות לפוגעים, לנפגעים ולסביבה לשמור את הכוח למשהו טוב ורשמו זאת בתרשים הבא.

2. בחרו שני היגדים מתוך הרשימה הבאה ודונו בהם:

זכותנו לטעות ובאחריותנו ללמוד מהטעויות

- "האחריות ללמוד מטעויות" - כיצד אחריות זו באה לידי ביטוי מעשי?
- מהי האחריות של הסביבה ביחסה לטועה?

גם כשמישהו טועה חשוב לשמור על כבודו

- כיצד ניתן לשמור על כבודו של מי שטעה?
- מדוע חשוב לנהוג כך?

כל אחד יכול להרגיש ולחשוב אחרת במהלך אותו אירוע

- כיצד הרגשות/המחשבות שלי ושל האחר משפיעות על התפתחות האירוע?
- מדוע חשוב להתייחס גם לרגשותיהם של אחרים באירוע? וכיצד ניתן לעשות זאת?

השותפים השונים נותנים פרשנויות שונות לאותו אירוע

- מה גורם לכך שכל שותף יתייחס אחרת לאותו אירוע?
- כיצד משפיעות הפרשנויות השונות של השותפים השונים על התפתחות האירוע?

באחריותנו לבחור בהתנהגות ש"שומרת את הכוח למשהו טוב"

- האם בכל מצב קיימות מגוון התנהגויות מהן ניתן לבחור?
- על מה כדאי לחשוב לפני שמחליטים באיזו התנהגות לבחור?

מהלכה למשהו – לוקחים אחריות ושומרים את הכוח למשהו טוב

1. נסחו כללים שיעזרו לכם לשמור את הכוח למשהו טוב כשמישהו טועה ופוגע בתוצר המשותף. בקביעת הכללים התייחסו ל:

א. היבטים שיתרמו לשיח מכבד:

טון הדיבור, אופן הפנייה, חילופי הדברים בשיתוף, סוג ההצעות וההסברים שניתנו על-ידי הצדדים.

ב. התנהגויות המתחשבות בצורכי השותפים:

שפת הגוף, מעשים, גילויי קבלה, גילויי התחשבות ועוד.

2. בררו כיצד תוכלו לשמור את הכוח למשהו טוב במקרים בהם יופרו הכללים שקבעתם? פרסמו זאת בבית-הספר.

להרחבה – פעילויות מתוך סדרת החומרות בתכנית לטיפוח תקשורת בין-אישית

שם ההפעלה	מודל ההפעלה	ציר הפעילות
38. "עובדים בצוות בסביבות למידה מגוונות" (חוברת 6)	התנסות בהכנת משימות קבוצתיות לראשית השנה	עבודת צוות בסביבה מתוקשבת
71. "התפקיד ואני" - לסיכום עבודה משותפת בוועדה/בכיתה/בחדר מורים/בוועדי הורים (חוברת 10)	שיח על אודות תפקידו/מקומו של הפרט בקבוצה/בכיתה/בבית-הספר	מטפורות העשויות לייצג היבטים שונים ביחס לתפיסת תפקיד
78. "הזכות לטעות והיכולת ללמוד מטעויות" (חוברת 11)	שיח על אודות טעויות והשלכותיהן עליי ועל הסביבה, למידה מטעויות שלי ושל אחרים, סובלנות, קבלה, שונות והתמודדות עם טעויות	מתכננים את דרכי התגובה הכיתתיות כלפי הטעות וכלפי הטועה

משרד החינוך התרבות והספורט
 המינהל הפדגוגי
 אגף א' – מוסדות חינוך
 האגף לחינוך יסודי
המחלקה לחינוך לחיים בחברה

שם ההפעלה	מודל ההפעלה	ציר הפעילות
84. "הזכות לבטא כישרונות, רצונות ויכולות" (חוברת 11)	שיח על אודות מגוון דרכי ההבעה העצמית, העדפות, נטיות, כישרונות, מגבלות, שיתוף, הזדמנות, שונות, מתן מקום לאחר	מתכננים זמן ייחודי המאפשר לכל אחד להציג את כישרונותיו, ו/או יכולותיו
96. "סוף מעשה במחשבה תחילה" (חוברת 14)	ניתוח קונפליקטים בחיי היום-יום של הלומדים ובחינתם לאור סיפורי אירוע מעולמם	לקיחת אחריות על שטחי המשחק המשותפים

מודל לשיח על אודות קונפליקטים בחיבור לאיור/סיפור אירוע

עלם ראשון – איתור אירועים בהם הופעל כוח בכיתה/בית-הספר

צלמו/תארו אירועים, מקומות, זמנים שונים בכיתה ובבית-הספר, בהם מופעל כוח באופן שלילי.

עלם שני – הכוח והשפעותיו

התבוננו בתוצרים, בחרו באחד מהם ודונו באחד הנושאים:

א. הפוגע/ים באירוע

1. מי מפעיל/ים כוח באיור וכלפי מי? תארו את סוג הכוח המופעל.
2. שערו מדוע הפוגע/ים בחרו/ו להפעיל כוח? (מה הם מרגישים/חושבים/אומרים)

ב. הנפגע/ים באירוע

1. מי נפגע/ו מהפעלת הכוח? כיצד בחרו/ו להגיב?
2. שערו כיצד מרגישים הנפגע/ים?

ג. הסביבה באירוע

1. מי עוד שותף באירוע? הסבירו.
2. מה הוא/הם בוחרים לעשות?

עלם שלישי – נאמרים את הכוח המשלוט

א. תוצאות האירוע

1. כיצד לדעתכם הסתיים האירוע?
2. מי אחראי לתוצאות? (התייחסו לאחריותם של הפוגע/ים, הנפגע/ים והסביבה)

ב. נוהגים אחרת...

1. מה כל אחד מהמשתתפים באירוע (הפוגע/ים, הנפגע/ים והסביבה) יכול היה לעשות כדי לשמור את הכוח למשהו טוב?
2. מהם הקשיים בביצוע הרעיונות שהעלתם? מה ניתן להרוויח מיישום הרעיונות?

משרד החינוך התרבות והספורט
המינהל הפדגוגי
אגף א' – מוסדות חינוך
האגף לחינוך יסודי
המחלקה לחינוך לחיים בחברה

אלף רביעי – מהלכה למשה – לוקחים אחריות ושוארים את הכוח למשה טוב

- א. העלו התנהגויות שיעזרו לשמור את הכוח למשה טוב באירועים הדומים באירוע שתיארתם.
- ב. נסחו כללים שיסייעו לשמור את הכוח למשה טוב.
- ג. בררו כיצד תפעלו במקרים בהם יופרו כללים אלה.

פיתוח, כתיבה ועריכה: שמש זהבה – מנהלת המחלקה לחינוך לחיים בחברה באגף לחינוך יסודי
וצוות המחלקה: בלבין שושי, הוכמן טלי, סגל טובה, צאירי אורית, רביב נעמי

לפרטים נוספים אודות התכנית – כתבו אלינו למחלקה לחינוך לחיים בחברה yesodi@education.gov.il